

"כל מי שהוא פושט ידו ליטול נותנים לו" ביום הפורים כל הפושט "יד" לצדקה נותנים לו כדי לבטל קליפת המן "אשר שלח ידו ביהודים"

ואמרו לפניו רבונו של עולם הואיל ולא זכינו להיות גזברין נאמנים יהיו מפתחות מסורות לך, וזרקום כלפי מעלה, ויצתה כעין פיסת יד וקיבלתן מהם".

בספר "יד יוסף" לדרשן הגדול רבי יוסף צרפתי (פרשת דברים דף רנב ד"ה הכוונה), מפרש לפי זה כמין חומר מה שתיקנו לומר בתפלת מוסף לשלש רגלים: "ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך, ולעשות חובותינו בבית בחירתך, בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, מפני 'היד' שנשתלחה במקדשך", רמזו בכך על "פיסת יד" שנשתלחה מן השמים לקחת את מפתחות ההיכל.

ונראה לבאר מהו המקור לאותה "פיסת יד" שירדה מן השמים, לא רק לקחת את מפתחות ההיכל, אלא זאת ועוד למוסרם בידו של נבוכדנצר הרשע, על פי מה שמצינו ביאור נשגב במשנתו הטהורה של רבינו האריז"ל ב"פרי עץ חיים" (שער מקרא קודש פ"ג ד"ה סוד) על מה שאנו אומרים "מפני היד שנשתלחה במקדשך", הנה הדברים בלשון קדשו:

"סוד מה שאנו אומרים בתפילת מוסף, מפני היד שנשתלחה במקדשך, יובן [על פי המבואר בזה"ק] פרשת תרומה דף קע"ב. סוד חלון אחד, הנקרא חלון זיהרא וכו', ובו צורת יד, והוא כפוף תחת כנפי השכינה, ובעת החורבן שלט על בית המקדש ונחרב עיני שם, וזה שאמר מפני היד שנשתלחה במקדשך".

ביאור נשגב של מרן האריז"ל על קליפת יד שהחריבה את בית המקדש

נרחיב לבאר דברי האריז"ל על פי המבואר בזה"ק הקדוש (שם), כי בשמים יש כוכב שיש בו צורת יד של הקליפה, ובזמן שבית המקדש היה קיים היתה יד זו כפופה תחת השכינה ששרתה בבית המקדש, ועל ידי זה הצליחו שבט יהודה

במדרש (אסתר רבה ז-ב) כי המן ייעץ לאחשוורוש לבטל את בנין בית המקדש, לכן סיבב הקב"ה שהגדיל אחשוורוש את המן, כדי להפילו אחר כך בבושת פנים, והנה הוא מאמר המדרש על הכתוב (אסתר ג-א): "אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא האגגי וינשאהו וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו".

"אחר הדברים האלה, אמר רבי לוי זה שאמר הכתוב (תהלים צב-ח) בפרוח רשעים כמו עשב ויציצו כל פועלי און, מה כתיב בסוף קרייה, להשמדם עדי עד, לא נתגדל המן אלא לרעתו, ולמה גדלו... אמר הקב"ה אילו נהרג המן כשירד ויעץ לאחשוורוש לבטל בנין בית המקדש לא היה מי יודעו, אלא יתגדל ואחר כך יתלה, לפיכך וישם את כסאו מעל כל השרים ואחר כך ויתלו את המן, הרי אויבי הקדוש ברוך הוא למפלתן הן מתגדלין, וכתוב (איוב יב-כג) משגיא לגוים ויאבדם".

הנה כי כן מבואר הטעם שלקח המן קורה מקודש הקדשים לתלות עליה את מרדכי, כי היות שמרדכי היה מראשי סנהדרין ביקש להורגו כדי שלא יוכל לעסוק בבנין בית המקדש, אולם הקב"ה הפר את עצתו וקלקל את מחשבתו, והפך את הקערה על פיה לתלות את המן דוקא על אותו עץ מקודש הקדשים, כמו שכתוב (שם): "ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי", כדי להראות בכך את נקמת בית המקדש שמנע לבנותו, כי מעתה נפתח הפתח לישראל לבנות את בית המקדש שהמלך כורש בנה של אסתר נתן רשות לכך.

קליפת יד שנשתלחה בבית המקדש

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שהזכיר הכתוב שתלו את המן "על אשר שלח ידו ביהודים", על פי מה ששינינו בגמרא ענין פלא שהיה בזמן החורבן (תענית כט.): "תנו רבנן משחרב הבית בראשונה, נתקבצו כיתות כיתות של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידן, ועלו לגג ההיכל

לקראת ימי הפורים הבאים עלינו לטובה, דבר בעתו מה טוב להתבונן במצות "מתנות לאביונים" שהיא בכלל מצות צדקה, אלא שבפורים יש ענין מיוחד יותר מכל השנה, כמו שפסקו הטור והמחבר (או"ח סימן תרצד ס"ג): "אין מדקדקין במעות פורים אלא כל מי שהוא פושט ידו ליטול נותנים לו". ומקור הדבר בירושלמי (מגילה פ"א ה"ד) ופסק כן הרמב"ם (מגילה פ"ב ה"ז). וצריך ביאור להבין הטעם שבחרו חכמינו ז"ל להדגיש את פשיטת היד: "כל מי שהוא פושט ידו ליטול נותנים לו".

פתח דברינו יאיר לבאר הענין בזה על פי מה שנשים לב להתבונן במה שכתוב במגילה (אסתר ה-ה): "ויאמר המלך אחשוורוש לאסתר המלכה ולמרדכי היהודי הנה בית המן נתתי לאסתר ואותו תלו על העץ על אשר שלח ידו ביהודים". והנה מלשון הכתוב משמע כי אחשוורוש נתן את "בית המן" לאסתר ותלו את המן "על העץ" דוקא ולא המיתו אותו באופן אחר, הוא "על אשר שלח ידו ביהודים", וצריך ביאור מהי החשיבות של נתינת "בית המן" לאסתר, ומהו הקשר בין תליית המן "על העץ" בגלל "אשר שלח ידו ביהודים".

העץ אשר הכין המן לתלות עליו מרדכי היה קורה שלקח מבית קדשי הקדשים

נקדים מה שמצינו בפרקי דרבי אליעזר (פרק ג) חידוש גדול בענין העץ שתלו עליו את המן: "אמר המלך (אסתר ז-ח) הגם לכבוש את המלכה עמי בבית... באותה שעה מה עשה אליהו זכור לטוב, נדמה כחרבונא אחד מסריסי המלך, אמר לו אדוני המלך יש עץ בביתו של המן מבית קדשי הקדשים גבוה חמישים אמה, שנאמר (מלכים א ז-י) ואת אולם העמודים עשה חמישים אמה ארכו, מיד צוה המלך לתלותו עליו, שנאמר (אסתר ז-ט) ויאמר המלך תלוהו עליו".

בדרך הפשט יש לבאר הטעם שהמן וחכמינו מזרע עמלק בחרו לתלות את מרדכי דוקא על עץ שלקח מקודש הקדשים, על פי מה שמבואר

זוהר הקדוש: בזמן שבית המקדש היה קיים נלחמה יד הקליפה בשביל ישראל בבחינת "ידך בעורף אויביך"

אריז"ל: "מפני היד שנשתלחה במקדשך" אותה יד שנלחמה בשביל ישראל החריבה את בית המקדש

בעש"ט זי"ע: "יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר" מאותה יד של הצר אשר נשתלחה בבית מקדשנו

הסגולה של מצות צדקה "פתוח תפתח את ידך לוי" להגביר את יד ימין של הקדושה לבטל קליפת יד

ומדת הדין, יד ימין היא מדת החסד להמשיך טוב לעובדי ה', ויד שמאל היא מדת הדין להעניש את הרשעים, ומקור הדבר בתיקוני זוהר במאמר "פתח אליהו" (הקדמה יז): "חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא".

והנה בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, הרי הם מהפכים את מדת הדין למדת החסד, ועל ידי זה גם יד שמאל שהיא מדת הגבורה נעשית ימין, בכך שהיא מסייעת לישראל להשתמש במדת הגבורה כדי להכות בה את אויביהם. וזהו פירוש הכתוב "ימין ה' נאדרי בכח", הכוונה בזה על יד ימין שהיא חסד הממשיכה חסדים לישראל להצילם מהמצרים, "ימין ה' תרעץ אויב", הכוונה בזה על יד שמאל שהיא דין, ונהפכה לישראל לימין ולחסד בכך שישתמשו במדת הגבורה שבה לרוצץ את ראשם של אויבי ישראל.

מעתה יתבאר היטב ענין קליפת יד, כי בזמן שבית המקדש היה קיים והיו ישראל עושים רצונו של מקום, יד שמאל נעשית ימין להילחם כנגד אויבי ישראל בבחינת "ימין ה' תרעץ אויב", לכן השתמשו בה שבט יהודה כדי להילחם כנגד אויבי ישראל בבחינת "ידך בעורף אויביך". אולם בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום, יד שמאל לא נהפכה לימין, אלא הדין נשאר ח"ו בתוקף על ישראל, לכן אותה יד של הקליפה נלחמה כנגד ישראל והחריבה את בית המקדש.

על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה שקונן המקונן האלקי על זמן החורבן (איכה ב-ג): "גדע בחרי אף כל קרן ישראל, השיב אחור ימינו מפני אויב, ויבער ביעקב כאש להבה אכלה סביב". ומפרש בזוהר הקדוש (פרשת בשלח נז): שסילק הקב"ה את יד ימינו מדת החסד, ונשארה יד שמאל בלי ימין שהיא דין גמור, ובלשון קדשו:

ויש לומר כי מטעם זה מלך המשיח שמו דוד, כמבואר בזוהר הקדוש (פרשת לך לך פב): "דוד מלכא חי לעלמין, ואפילו ביומי מלכא משיחא איהו מלכא, דהא תנן מלכא משיחא, אי מן חייא הוא דוד שמיא, ואי מן מתייא הוא דוד שמיא". פירוש: "דוד המלך חי לעולם, ואפילו בימים של מלך המשיח הוא מלך, שכן שנינו (סנהדרין צח): על מלך המשיח אם מן החיים הוא דוד שמו, ואם מן המתים הוא דוד שמו". וכן יסד רבי אלעזר הקליר בפיוט להושענא רבה (אומץ ישעך): "איש צמח שמו הוא דוד בעצמו".

לפי האמור יש לומר הרמז בזה, כי מלך המשיח ראש שבט יהודה נקרא דו"ד בגימטריא י"ד, לרמז שבגאולה העתידה כאשר יבוא לגאול את ישראל ולהילחם עם אויבי נפשם, יזכה שוב להכניע את היד של הקליפה תחת כנפי השכינה, כדי להכות בה את אויבי ישראל, כמו שבירך יעקב אבינו את ראש שבטו יהודה "ידך בעורף אויביך".

היד שנשתלחה במקדשנו יניקתה מיד שמאל מדת הגבורה

חשבתי דרכי לבאר ענין היד של הקליפה, שבזמן שבית המקדש היה קיים היתה כפופה תחת כנפי השכינה, והשתמשו בה שבט יהודה להכות אויבי ישראל, ועל ידי שחטאו החריבה יד זו את בית המקדש בבחינת "היד שנשתלחה במקדשך", על פי מה שכתוב בשירת הים (שמות טו-י): "ימין ה' נאדרי בכח ימין ה' תרעץ אויב". ופירש רש"י בשם המכילתא: "ימין ימין שני פעמים, כשישראל עושין רצונו של מקום, השמאל נעשית ימין. ימין ה' נאדרי בכח להציל את ישראל, וימין השנית תרעץ אויב".

ביאור הענין הוא, על פי הידוע שהקב"ה מנהיג את העולם בשתי ידים שהן מדת החסד

לשלוט ביד זו של הקליפה להכניע בה את אויבי ישראל.

על כך בירך יעקב אבינו את שבט יהודה (בראשית מט-נ): "ידך בעורף אויביך". כלומר אותה יד של הקליפה עצמה תכה בעורפם של אויבי ישראל להכניעם תחת הקדושה. אולם כאשר סטו שבט יהודה מדרך ה' ועבדו עבודה זרה, הלכו אחרי אותה יד לייחס לה כוחות עליונים, ועשו לה כל מיני שימושים ועבודות זרות.

והנה בא רבינו האריז"ל והוסיף לן מן דיליה, ממה שגילה לו הקב"ה בבחינת (תהלים כה-ד): "סוד ה' ליראיו", כי זהו הסוד שאנו אומרים "מפני היד שנשתלחה במקדשך", כי בזמן החורבן על ידי שחטאו ישראל ומרדו בה' ובתורתו, מרדה גם קליפת יד בשכינה הקדושה, ועל ידי זה איבדו שבט יהודה את שליטתם על יד זו, ולכן במקום להכות בעורף של אויבי ה' שצרו על ירושלים בבחינת "ידך בעורף אויביך", נשתלחה יד זו בבית מקדשנו להחריבו עד היסוד.

מעתה יאירו עינינו להבין מה ששנינו בגמרא, שיצאה "פיסת יד" לקחת מפתחות ההיכל שזרקו פרחי הכהונה כלפי מעלה ומסרה אותם ביד נבוכדנצר, כי אותה יד של הקליפה שהשתמשו בה שבט יהודה להכניע את אויבי ישראל בבחינת "ידך בעורף אויביך", ניתנה לה רשות בזמן החורבן לקחת מפתחות ההיכל ולמסור אותם לנבוכדנצר, כדי שיכנס להיכל ויחריב את בית המקדש בכח קליפת "יד" שנשתלחה במקדשנו.

בספר "בעל שם טוב" (פרשת יתרו אות כו) מביא בשמו לפרש בזה מקרא שכתוב על הגאולה העתידה (תהלים קז-ב): "יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר". הכוונה בזה שידו לה' שגאלם מאותה "יד" של הקליפה שנשתלחה בבית המקדש. ויש להוסיף תבלין לפרש בזה דברי המקונן האלקי (איכה א-א): "ידו פרש צר על כל מחמדיה". רמז בכך על אותה יד שפרש הצר לקחת מפתחות ההיכל שזרקו פרחי הכהונה כדי להחריב את בית המקדש.

יומתק לפרש בזה מה שאנו מתפללים (תחנון ליום שני וחמישי): "עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר", על פי מה שכתוב (תהלים צו-י): "עוז ותפארת במקדשו". הרי מבואר כי בבית המקדש שלטו שתי המדות עוז ותפארת, לכן אנו מתפללים "עד מתי עוזך בשבי ותפארתך ביד צר", שהעוז והתפארת שהיו בבית המקדש נמסרו "ביד צר" ביד של הקליפה שנשתלחה במקדשנו.

וביאר המהר"ל ב"גבורות ה'" (פרק נט) כי ט"ו המעלות שהיו בבית המקדש, הן כמספר שם י"ה שנבראו בו העולם הבא והעולם הזה. ולפי האמור יש לומר כי ט"ו מעלות אלו הן כמספר שם י"ה, לרמז על השכינה שנקראת שם י"ה שהשרה הקב"ה בבית המקדש כמאמר הקב"ה "ושכנתי בתוכם". ומצינו רמז על כך בשם שכינה"ה שהיא אותיות שכן י"ה, שהשכינה הקב"ה שם י"ה שהיא השכינה בבית המקדש.

ט"ו שיר המעלות בבית המקדש להמשיך השראת השכינה שם י"ה

ויש לומר כי מטעם זה אמרו הלויים שירה על ט"ו המעלות, כדי להמשיך בבית המקדש השראת השכינה שהיא שם י"ה, כמבואר בגמרא (שבת ל:) שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה. ונרמז דבר זה בתיבת שיר"ה שהיא אותיות שר י"ה, וזהו ששנינו במשנה (סוכה נא:) כי כשיצאו מבית המקדש היו אומרים: "אנו ליה וליה עינינו", כי כל כוונתם היתה להתחבר עם השכינה שהיא שם י"ה, ועל ידי זה נכנעה קליפת יד תחת השכינה.

הנה כי כן יאירו עינינו להבין דברי רבינו האריז"ל, שכל זמן ששרתה השכינה בבית המקדש היתה קליפת י"ד כפופה תחת השכינה, כי בהיותה שם י"ה שהוא אחד יותר ממספר י"ד, הרי היא שולטת על קליפת יד להילחם עמה כנגד אויבי ישראל. אולם בזמן החורבן שגרמו העוונות לגרש את השכינה ונסתלק שם י"ה מבית המקדש, על ידי זה התגברה קליפת י"ד והחריבה את בית מקדשנו בבחינת "מפני היד שנשתלחה במקדשך".

על פי האמור ירווח לנו לפרש דברי רבי עקיבא: "איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן", על פי המבואר בספרים הקדושים כי ביתם של איש ואשה אשר שכינה ביניהן, הוא בבחינת "מקדש מעט" שהשרה הקב"ה שכינתו בתוכו. מזה נשכיל להבין כי כמו שנשתלחה היד של הקליפה להחריב מקדשנו, כך היא משתדלת בכל כוחה להחריב את המקדש מעט של איש ואשה.

והעצה על כך היא להמשיך השראת השכינה שם י"ה המבטלת את קליפת י"ד במספר אחד הנוסף. וזהו שדרש רבי עקיבא "איש ואשה זכו שכינה ביניהן", שהוא שם י"ה שבין איש ואשה המכניע את קליפת יד שרוצה להחריב את המקדש היהודי, "לא זכו" שגירשו ח"ו את השכינה במעשיהם, "אש אוכלתן", קליפת היד ששרפה

בזמן בית המקדש הכניע הקב"ה את קליפת י"ד בשם י"ה שהוא מספר אחד יותר מקליפת י"ד

"כי י"ד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק" שם י"ה מכניע י"ד עמלק שהחריבה בית מקדשנו

המן נתלה על העץ "על אשר שלח ידו ביהודים" משום שפעל בקליפת היד למנוע את בנין בית המקדש

בפורים כל הפושט יד לצדקה נותנים לו כדי לבטל קליפת יד של המון ולקרב את הגאולה

יד בזמן שבית המקדש קיים היה "כפוף תחת כנפי השכינה", להכניע אויבי ישראל בבחינת "ידך בעורף אויביך". ונראה לבאר הענין בזה על פי מה ששנינו בגמרא (סוטה יז): "דריש רבי עקיבא איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן". ופירש רש"י: "שכינה ביניהן, שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן יו"ד באיש וה"י באשה. לא זכו אש אוכלתן, שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש".

נמצינו למדים מדברי רבי עקיבא כי השם י"ה הוא רמז על השכינה הקדושה. וכתב ה"מגלה עמוקות" (פרשת וירא ד"ה דוד) כי דבר זה רמזו בשם שכינה"ה שהיא אותיות שכן י"ה, כלומר שם י"ה השוכן בישראל. וכן כתב השל"ה הקדוש (ווי העמודים פ"ה) בשם המקובלים: "ואמרו המקובלים שכינה"ה אותיות שכן י"ה".

נפלא להבין בזה הטעם שהיו בבית המקדש ט"ו מעלות מעזרת נשים לעזרת ישראל, כמו ששנינו במשנה על עזרת הנשים (מדות פ"ב מ"ה): "וחמש עשרה מעלות עולות מתוכה לעזרת ישראל, כנגד חמש עשרה מעלות שבתהלים, שעליהן הלויים אומרים בשיר". וכן פירש רש"י (תהלים קא-ק) הטעם שקראם דוד המלך: "שיר המעלות, שיאמרו הלויים אותו על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל עד עזרת נשים, ויש כאן ט"ו מזמורים של שיר המעלות".

וכן שנינו במשנה (סוכה נא.) בענין שמחת בית השואבה: "חסידיים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות של אור שבידיהן, ואומרים לפניהם דברי שירות ותשבחות, והלויים בכינורות ובנבלים ובמצלתיים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר, על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כנגד חמש עשרה שיר המעלות שבתהלים, שעליהן לויים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה".

"וכד ימינא אשתכח שמאלא אשתכחת עמיה וכדין לא שלטין דינין בעלמא, מאי טעמא, בגין דימינא אשתכח עמיה, ואי ימינא אשתלקת הא שמאלא אזדמנת, וכדין דינין מתערין בעלמא ודינא שריא בכלא. רבי שמעון כד הוה מטי להאי קרא הוה בכי, דכתיב (שם) השיב אחור ימינו, וכי אפשר דהשיב אחור ימינו, אלא בגין דאקדים שמאלא לנחתא בעלמא וימינא אשתארת באתר אחרא".

בתרגום ללשון הקודש:

"וכאשר הימין נמצא השמאל נמצא עמו ואז אין הדינים שולטים בעולם, מהו הטעם, משום שהימין נמצא עמו, ואם הימין מסתלק הרי השמאל מזדמן, ואז הדינים מתעוררים בעולם והדין שורה בכל. רבי שמעון כאשר היה מגיע לפסוק זה היה בוכה, שכתוב (שם) השיב אחור ימינו, וכי אפשר שהשיב אחור ימינו, אלא משום שהקדים השמאל לרדת בעולם, והימין נשאר במקום אחר".

ולפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שבזמן החורבן השיב הקב"ה אחור את יד ימינו שהיא מדת החסד, ונשארה רק יד שמאל שהיא מדת הדין שלא נמתקה, לכן אותה יד של הקליפה היונקת ממדת הגבורה שהיתה כפופה תחת השכינה להכות באויבי ישראל, עתה שלא נהפכה למדת החסד ימין נלחמה כנגד הקדושה להחריב את בית המקדש. וזהו הענין כי אותה יד של הקליפה שנשתלחה במקדשנו שרפה אותו באש, כמו שכתוב (תהלים עד-ז) "שלחו באש מקדשך", כי אש היא רמז על תוקף הדין הבוער כאש, כמבואר בזה הקדוש (רעיא מהימנא פרשת פנחס רנה.): "דחסד איהו מים, גבורה אש".

השם י"ה שהוא השכינה מכניע את קליפת י"ד

הבה נמשיך במסע הקודש להשתעשע בדברי האריז"ל, כי אותו כוכב שיש בו צורת

באש של תוקף הדין את מקדשנו, שולטת ח'ו גם במקדש מעט של האיש והאשה.

"כי יד על כס יה מלחמה לה בעמלק"

בדרך המלך נלך לבאר בזה מה שכתוב במלחמת עמלק (שמות יז-טו): "ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה בעמלק מדור דור". נקדים מה ששינו במדרש רבה על הכתוב (איכה ה-א): "אמרו ישראל לפני הקב"ה, רבונו של עולם הכתבת לנו בתורתך (דברים כה-ז) זכור את אשר עשה לך עמלק, לי עשה ולך לא עשה, לא החריב את מקדשך [בתמיה]". מבואר מזה כי קליפת עמלק בן בנו של עשו היא קליפת היד שנשתלחה בבית מקדשנו.

ויש לומר כי זהו ביאור הגמרא (מגילה ו). שיצחק אבינו ביקש מהקב"ה למצוא זכות לעשו, ואמר לו הקב"ה (ישעיה כו-י): "בארץ נכוחות יעול". ופירש רש"י: "כלומר עתיד להחריב את ארץ ישראל". ובמדרש דרשו על כך (בר"סז-ה): "אמר לו הקב"ה, בארץ נכוחות יעול, עתיד הוא לפשוט ידו בבית המקדש".

ולפי המבואר הכוונה בזה על מלכות אדום שהחריבה את בית מקדשנו, כמו שכתוב (תהלים קלז-י): "זכור ה' לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה". והרי כתוב (בראשית לו-ח): "עשו הוא אדום". וזהו שאמר הקב"ה ליצחק אבינו: "עתיד הוא לפשוט ידו בבית המקדש", רמז נפלא על קליפת "יד" שנשתלחה במקדשנו.

הנה כי כן זהו רמז הכתוב שנאמר על עמלק: "כי יד על כס יה מלחמה לה בעמלק", פירוש, "כי יד" - אותה יד של קליפת עמלק שפרש את ידו כדי להילחם עם ישראל ואחר כך להחריב את בית המקדש, "על כס יה מלחמה לה בעמלק", על ידי שם י"ה נלחם הקב"ה עמו להכניע את קליפת "יד שלו".

ה'צילני נ'א מ'יד ראשי תיבות המ'ן"

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה שהתפלל יעקב אבינו (בראשית לב-יב): "הצילני נ'א מ'יד אחי מ'יד עשו", וכתב "בעל הטורים" (שם):

"ה'צילני נ'א מ'יד ראשי תיבות המן, רמז להמן שיצא להכות אם על בנים". נקדים מה שכתב ב"מדבר קדמות" להגה"ק החיד"א זצ"ל (מערכת מ אות כה) בשם "ערכי הכינויים" להמקובל האלקי רבי משה זכותא זצ"ל: "מרדכי הוא גלגול יעקב והמן הוא גלגול עשו".

מעתה יש לומר שיעקב אבינו התפלל על גלגולו מרדכי, שיזכה להינצל מהמן הרשע בן בנו של עמלק, שביקש לשלוח את קליפת היד כנגד כל ישראל, כמו שכתוב עליו: "ואתו תלו על העץ על אשר שלח ידו ביהודים". ויש לומר כי מטעם זה נחל המן את מפתלו על ידי מרדכי שנקרא במגילה (אסתר ה-יג, ט-לא, י-א) "מרדכי היהודי", כי יהודי הוא אותיות יו"ד ה"י שהוא שם י"ה במילואו, לרמז שזכה בקדושתו להשראת השכינה שהיא שם י"ה, ועל ידי זה ביטל את כוחו של המן: "אשר שלח ידו ביהודים".

וזהו הענין שקבעו את ימי הפורים בשני ימים - יום י"ד באדר לבני הפרזים, ויום ט"ו באדר כמספר י"ה למוקפים חומה מימות יהושע בן נון כמו שהיה בירושלים, לרמז על שם י"ה ששומר כחומה על קדושת המקדש, שלא תשלוט בה היד של הקליפה, ובכח שם זה הכניע מרדכי את י"ד של המן, והרי זה בבחינת "כי יד על כס יה מלחמה לה בעמלק מדור דור".

"גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הטעם שתיקנו בפורים מצות "מתנות לאביונים", וביארו בירושלמי תוספת מצות צדקה בפורים יותר מכל השנה: "איך מדקדקין במעות פורים אלא כל מי שהוא פושט ידו ליטול נותנים לו", על פי מה שכתוב בפרשת ראה במצות צדקה (דברים טו-ח):

"כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארצך אשר ה' אלקיך נותן לך, לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך מאחיק האביון, כי פתוח תפתח את ידך לו... נתון תתן לו, ולא ירע לבבך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלך ידך".

וצריך ביאור להבין הטעם שמייחס הכתוב חשיבות ליד המקיימת מצות צדקה, הן מצד אזהרת הלא תעשה: "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ידך", והן מצד מצות העשה: "כי פתוח תפתח את ידך לו", ולא מצינו בשאר מצוות עשה התלויות במעשה, כמצות מילה, תפילין, השבת אבדה ועוד, שיאמר הכתוב "כי פתוח תפתח את ידך" לקיים המצוה.

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שכתב רבינו חיים וויטאל ב"שערי קדושה" (חלק ב שער ג) שצריך לתת צדקה ביד ימין: "כל פקודין דעשיה תליין בידין, כגון נתינת צדקה, וקשירת תפילין, ביד ימינא על שמאלא". והנה שנינו בגמרא (בבא בתרא י:): "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה". והביאור בזה כי כאשר פושט האדם את "יד" ימינו לתת צדקה לעניים, הרי הוא מבטל בזה את קליפת "יד" שמאל שנשתלחה במקדשנו, ועל ידי זה נזכה לגאולה ולבנין בית המקדש.

מעתה יאירו עינינו להבין מה שכתוב: "ויאמר המלך אחשוורוש לאסתר המלכה ולמרדכי היהודי הנה בית המן נתתי לאסתר ואותו תלו על העץ על אשר שלח ידו ביהודים". הזכיר הכתוב "בית המן" מפאת התנגדותו לקדושת "בית המקדש", ולכן נסתבב מן השמים שימסור אחשוורוש את בית המן לאסתר, והוסיף לומר "ואתו תלו על העץ" שלקח המן קורה מקודש הקדשים, ומפרש הכתוב הטעם שתלו אותו על העץ מקודש הקדשים "על אשר שלח ידו ביהודים", שהפעיל את קליפת היד למנוע את בנין בית המקדש.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו הטעם שתיקנו בפורים מצות "מתנות לאביונים", וכפי שנתבאר בשלחן ערוך להלכה: "איך מדקדקין במעות פורים אלא כל מי שהוא פושט ידו ליטול נותנים לו", כי בכך אנו מבטלים את קליפת המן בן בנו של עמלק "אשר שלח ידו ביהודים" למנוע את בנין בית המקדש, ובזכות זה נזכה לגאולה השלימה על ידי משיח צדקנו, שהוא דו"ד המלך בגימטריא י"ד של הקדושה שיבנה את בית המקדש במהרה בימינו אמן.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com